

La llengua que crea

Per Andrea Ortiz / Manacorina a l'exili artanenc

“La mort i la vida estan en mans de la llengua: del que més desitgis, d'això menjaràs”, diu Proverbis 18:21.

Que el llenguatge configura la realitat és una certesa antiga: Ludwig Wittgenstein ho va formular com “els límits del meu llenguatge són els límits del meu món”. I la pel·lícula *Arrival* ho va convertir en imatge. En ella, una lingüista aprèn una llengua alienígena que no és lineal, sinó circular. I en aprendre-la, la seva percepció del temps es torna circular. El passat i el futur es barregen. Pot veure el que encara no ha passat perquè el seu llenguatge li permet veure-ho. No és ciència-ficció. És una intuïció filosòfica posada en imatges: el llenguatge no descriu la realitat; la crea.

Podríem passar per un bon nombre d'autors i corrents que arrelen en aquesta idea (fins a la PNL dels 80), però el que vull és destacar l'essencial: les paraules no només descriuen; creen.

Per això defenso que els sinònims no existeixen. I que els idiomes amb pocs parlants mereixen no només respecte, sinó protecció. Perquè el tarannà dels pobles és a les seves llengües. Comprendre un poble, la seva forma de veure la vida i la seva cultura passa per entendre això. Conèixer-lo passa per conèixer la llengua. L'economia del llenguatge provoca una economia de matisos que acaba esborrant realitats.

És clar que els idiomes són per comunicar-se. Però comunicar-se implica, o hauria d'implicar, una voluntat d'enteniment de les persones involucrades. No que una de les parts hagi de desdibuixar part de la seva realitat només perquè a l'altra no li interessa, o directament rebutja, la possibilitat que aquesta existeixi.

Estudis recents ens presenten un panorama gens reconfortant sobre com la minva en la capacitat dialèctica de les persones, especialment entre els joves, ens porta cap a una menor capacitat reflexiva i, en conseqüència, a una major polarització. Se'n responsabilitza l'ecosistema cultural. Jo crec que els polítics i els creadors d'opinió també en tenen la seva part.

Governar a cops d'eslògan i marcar l'agenda cercant el sensacionalisme no ajuda al diàleg i a la reflexió reposada. Responsabilitzar una llengua del que és clarament culpa de la situació immobiliària d'un territori és irresponsable i obscè. I no fer-ho notar amb l'ímpetu que requereix el quart poder, ho és més. Ens retorna a Proverbis 18: “Els llavis de l'insensat provoquen baralles, la seva boca crida a cops.”

Però no ens quedem aquí.

Cada idioma que es deixa morir, cada mot que s'oblida o mutila, no és només una pèrdua lingüística: és un matís que desapareix, una finestra que es tanca, una realitat que es desdibuixa. Tot plegat, és una cultura que desapareix.

El que s'anomena, el que es diu, existeix. I és responsabilitat de cada un de nosaltres no permetre que ens amputin la realitat a cops d'eslògan.

I Déu va dir: “Que es faci la llum”. I la llum es va fer. (Gènesi 1:3)

andreaortiz.es